

Beslutningsforslag nr. B 110. Fremsat den 6. februar 1998 af Kjeld Rahbæk Møller (SF), Anne Baastrup (SF), Aage Frandsen (SF) og Jes Lunde (SF)

Forslag til folketingsbeslutning om nedsættelse af en universitetskommission

Folketinget opfordrer regeringen til at nedsætte en bredt sammensat kommission til at udarbejde forslag til et dansk universitetssystem.

Bemærkninger til forslaget

Indtil for få år siden havde Danmark et universitets-system efter kontinentaleuropæisk tradition præget af de Humboldtske principper. Således var der i realiteten kun én universitetsgrad, kandidatgraden, der tysk blev opnået efter 5-6 års normeret studietid.

Siden da har universiteterne som følge af en række politiske beslutninger udviklet sig i en mere angelsaksisk retning. Således uddanner universiteterne nu både bachelorer, kandidater og ph.d.'ere.

Det er forslagsstillernes opfattelse, at denne ændring var nødvendig. En stadig større del af befolkningen får en videregående uddannelse på et universitet eller en af de øvrige videregående uddannelsesinstitutioner, og denne udvikling forventes at forstærkes i de kommende år. Det er en illusion at tro, at alle vil kunne uddannes til at være forskere på internationalt niveau. Derfor er der behov for både en ph.d.- og en kandidatgrad. Tilsvarende vil der i fremtiden være brug for et mere fleksibelt uddannelsessystem, og bachelorgraden med mulighed for at studere forskellige fag på bachelor- og kandidatstudiet giver netop en sådan mulighed. Det må også forventes, at der inden for nogle områder med tiden vil opstå et arbejdsmarked for bachelorer, som det allerede kendes på ingeniør- og handelshøjskoleområdet.

Men det er ingen hemmelighed, at overgangen til et andet system har voldt vanskeligheder. Det har en pris, når et amerikansk system politisk presses ned over institutioner, hvor tankegangen i vidt omfang er præget af tysk tradition, og hvor en række forudsætninger for det amerikanske system ikke er til stede.

Derfor fremstår den traditionelle kandidatgrad stadig væk som den stærkeste af de tre grader. Hvad angår ph.d.-graden, er den generelt næppe på internationalt niveau på danske universiteter. Det er således slående, at stort set alle internationale evalueringer af danske universitetsfag kritiserer opbygningen af ph.d.-studiet. Hvad angår bachelorgraden, eksisterer der, så vidt det er forslagsstillerne bekendt, ikke et tilsvarende materiale til internationale sammenligninger, men både på universiteterne og udenfor er der stor skepsis over for denne grad og dens muligheder.

Som et mindre, men ikke uvæsentligt problem kan det nævnes, at der inden for nogle fag er opstået en østdansk og en vestdansk ph.d.-model.

Med andre ord er der endnu ikke opstået en dansk universitetsmodel, der opfattes som selvfølgelig på samme måde, som den tidligere tyskprægede model blev opfattet som selvfølgelig, og som den angelsaksiske model opfattes som selvfølgelig i de lande, hvor den har fungeret i generationer. Det er et større problem, end det umiddelbart lyder. Det indebærer, at mange lærere og studerende føler, at de af udefrakommende kræfter er sat til at fungere under vilkår, der giver et utilfredsstillende resultat. En sådan følelse kan let medføre ansvarsforflygtigelse og dermed et virkeligt niveaufald.

Problemerne forstærkes af, at en række andre problemer presser sig på. F.eks. kan det nævnes, at de mellemlange uddannelser ønsker at kunne bruge bachelorgraden som deres afgangsniveau. Ønsket er fuldt forståeligt, idet det allerede er praksis mange steder i udlandet, og anerkendelse som bachelor kan derfor være en forudsætning for at kunne læse videre i udlandet. Men universiteterne stritter imod, fordi de i forvejen er bekymrede over forskningsdækningen af bacheloruddannelsen og derfor frygter, at en anerkendelse på bachelorniveau af ikkeforskningsbaserede uddannelser vil være det endelige slag mod et af universitetsuddannelsernes særpræg.

Ministerens ønske om at indføre mulighed for, at kompetencer erhvervet på anden vis end via det formelle uddannelsessystem kan anerkendes og give mulighed for videreuddannelse på universiteterne, skaber ligeledes vanskeligheder, idet universiteterne i vidt omfang opfatter forslaget som endnu en niveausænkning af deres uddannelser.

Efter forslagsstillernes opfattelse er det væsentligt at undgå blindgyder i uddannelsessystemet. Det skal altid være muligt at bruge den kompetence, man har opnået, til at uddanne sig videre. Men det er samtidig nødvendigt at sikre, at disse muligheder opbygges på en måde, så resultatet ikke bliver en sænkning af kvaliteten i hele uddannelsessystemet.

Derfor foreslås nedsat en kommission, der skal gennemtænke universitetssystemet, det vil sige systemet på de 12 institutioner under universitetsloven, og fremkomme med forslag til et system, der er organisk sammenhængende og passer selvfølgelig ind i det danske uddannelsessystem i øvrigt. Specielt skal forslaget sikre, at de mellemlange videregående uddannelser giver mulighed for videreuddannelse til kandidat- og ph.d.-niveau såvel i Danmark som i udlandet.

Der er grund til at understrege, at kommissionen skal tage udgangspunkt i tregradssystemet. Opgaven er ikke fundamentalt at ændre det, men at komme med forslag til et system, der er organisk sammenhængende. Det er forslagsstillernes opfattelse, at det ikke vil være muligt at gøre dette politisk. Hvis systemet skal accepteres, er det nødvendigt, at det udføres af universiteternes egne folk.

En sådan kommission ville ikke have kunnet løse sin opgave for nogle år siden. Konservatismen på universiteterne er så stor, at det med stor sikkerhed kan forudsiges, at resultatet ville have været en anbefaling af at bibeholde det dengang eksisterende system. Men nu er tregradssystemet trods alt indarbejdet og har vundet forståelse mange steder, ligesom den almindelige internationalisering har medført et væsentligt øget kendskab til forholdene på gode universiteter i udlandet.

En almindelig påpegning af, at længere uddannelser vil medføre mulighed for bedre resultater, falder uden for kommissionens opgave. Men hvis der er dele af systemet, hvor den afsatte tid sammenholdt med de studerendes forudsætninger ikke gør det muligt at nå et niveau, der svarer til niveauet på gode universiteter i udlandet, bør kommissionen naturligvis påpege det.

Kommissionen bør sammensættes af ledere, ansatte og studerende på universiteterne, repræsentanter for de mellemlange videregående uddannelsesinstitutioner og for aftagerorganisationer. Specielt bør ungdomsuddannelserne, der både uddanner de kommende studerende og er aftagerinstitutioner, være repræsenteret.

Kommissionen bør desuden inddrage de internationale evalueringer af især ph.d.-uddannelserne, der foreligger. Derudover kan kommissionen selv inddrage udenlandske erfaringer, når den skønner det nødvendigt.

En sådan kommission må nødvendigvis have en rimelig tid til at udføre sit arbejde. Derfor er det væsentligt at fastslå, at udviklingen ikke må standse i mellemtiden. Der kan fortsat ske institutionsændringer og andre ændringer i systemet, mens kommissionen arbejder.

Skriftlig fremsættelse

Kjeld Rahbæk Møller (SF):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om nedsættelse af en universitetskommission.

(Beslutningsforslag nr. B 110).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.